

HYVÄ OPTOMETRISTIN TUTKIMUSKÄYTÄNTÖ -OHJEISTUS

“Optometria on itsenäinen, säädelty terveydenhuollon ala, jonka ammattilaiset ovat koulutettuja optometristeja. Optometristit ovat perusterveydenhuollossa näkemisen ja silmäterveyden alan toimijoita, jotka tarjoavat kattavaa näönhuoltoa sisältäen taittovirheen määrittämisen, näönkorjauksen ratkaisut, tutkimisen mahdollisten silmäsairauksien havaitsemiseksi ja näönkuntoutuksen.” World Council of Optometry

Optikon ja optometristin tehtävänä on ensisijaisesti tuottaa asiakkaalle parhaat näönhuollon ratkaisut.

Hyvä optometristin tutkimuskäytäntö -ohjeistus sisältää näöntutkimus- ja piilolasien sovituskäytännön. Tutkimuskokonaisuus on laadittu ohjaamaan optometristien ja optikoiden toimintaa. Diagnostisten lääkeaineiden käyttöoikeuden omaavien optometristien laajempi tutkimusvalmius edellyttää kattavamman tutkimuskokonaisuuden hallitsemista. Hyvä optometristin tutkimuskäytäntö tukee sähköisen potilastiedon arkiston (Kanta) rakenteista kirjaamista. Se korvaa Optometrian Eettisen Neuvoston aiemmin antaman Hyvä optikon tutkimuskäytäntö -ohjeistuksen (v. 2014).

Optometristin ja optikon tulee näönhuollon ammattihenkilönä toimia terveydenhuollon lakien ja asetusten sekä terveydenhuollon alalle määritettyjen yleisten eettisten periaatteiden mukaisesti. Optometristi ja optikko on jokaisen näöntutkimuksen sekä piilolasisovituksen yhteydessä velvoitettu arvioimaan silmien terveydentilaa koulutuksensa ja kokemuksensa mukaan; asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä 564/1994.

Optometristilla ja optikolla on velvollisuus kertoa tutkittavalle tekemistään havainnoista ja johtopäätöksistä; laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992. Hänellä on velvollisuus ohjata tutkittava lääkärin vastaanotolle, jos hän toteaa tutkimuksissaan mahdollisiin sairauksiin tai lääketieteellisen tutkimuksen tarpeeseen viittaavia löydöksiä tai oireita.

HYVÄ NÄÖNTUTKIMUSKÄYTÄNTÖ

Näöntutkimuksessa optikko/optometristi selvittää taittovirheen, silmien yhteistoimintaa ja näköjärjestelmän toimintakykyä ottaen huomioon tutkittavan näkemisen oireet ja näönkäyttötarpeet. Näöntutkimuksen lisäksi velvollisuutena on arvioida silmien terveydentilaa. Tutkimukset tehdään tarkoituksenmukaisin, yleisesti hyväksytyin välinein ja menetelmin.

Näöntutkimuksen sisältö ja kulku määräytyvät tutkittavasta saatujen tietojen eli anamneesin perusteella. Tutkimuksen laajuus ja sisältö määräytyvät tutkijan koulutuksen, kokemuksen ja ammatillisen harkinnan perusteella.

Alla oleva sisältö on laaja kuvaus optometristin tutkimuspalveluista. Optikon koulutuksella ja kokemuksella voidaan edellyttää muiden kuin kohtien **Tutkimukset 2.6** ”taittovirheen määrittäminen sykloplegisia lääkeaineita käyttäen” ja **Tutkimukset 10.** ”silmän takaosien tutkiminen” hallitsemista.

Esitiedot

1. Hoidon syy

- 1.1 tulosyy potilaan ilmoittamana
- 1.2 käyntisy syy ammattilaisen ilmoittamana

2. Esitiedot eli anamneesi

- 2.1 käytössä olevat silmälasit / piilolasit
- 2.2 näkemisen ja silmien oireet
- 2.3 strabismus ja amblyopia
- 2.4 aikaisemmat tutkimukset
- 2.5 aikaisemmat silmäleikkaukset
- 2.6 aikaisemmat silmävammat
- 2.7 silmäsairaudet ja yleissairaudet
- 2.8 silmiin vaikuttavat lääkitykset
- 2.9 allergiat ja yliherkkyydet
- 2.10 lääkeaineherkkyydet
- 2.11 suvun silmäsairaudet / perinnölliset silmiin vaikuttavat yleissairaudet
- 2.12 näönkäytön olosuhteiden selvittäminen

Tutkimukset

1. Esitutkimukset

- 1.1 silmien ulkoinen tarkastelu
- 1.2 peittokoe
- 1.3 silmien liiketestit
- 1.4 fiksaatio
- 1.5 konvergenssin lähipiste
- 1.6 pupillireaktiot

2. Taittovirheen määrittäminen

- 2.1 näöntarkkuus käytössä olevilla laseilla
- 2.2 näöntarkkuus ilman laseja
- 2.3 skiaskopia
- 2.4 autorefraktometria
- 2.5 taittovirheen määrittäminen
- 2.6 taittovirheen määrittäminen sykloplegisia lääkkeitä käyttäen
- 2.7 tasapainotus
- 2.8 maksimaalinen näöntarkkuus korjattuna
- 2.9 näöntarkkuus lasimääräyksen voimakkuudella

3. Lähinäön tutkimus

- 3.1 akkommodaation arviointi
- 3.2 lähiläsnäön määrittäminen
- 3.3 näöntarkkuus lähelle
- 3.4 näköetäisyyksien demonstrointi

4. Yhteistoiminnan tutkimus

- 4.1 foriat/tropiat
- 4.2 reservit
- 4.3 binokulariteetin taso
- 4.4 stereonäön mittaus

5. Silmänpaineen mittaus

6. Kontrastiherkkyden mittaus

7. Näkökentän arviointi

8. Värinäön tutkimus

9. Silmän etuosien tutkiminen

- 9.1 silmän alueen ulkoiset osat
- 9.2 kyynelneste
- 9.3 sidekalvo
- 9.4 kovakalvo
- 9.5 sarveiskalvo
- 9.6 etukammiotila
- 9.7 kammiokulman syvyyden arviointi
- 9.8 värikalvo
- 9.9 mykiö

10. Silmän takaosien tutkiminen

- 10.1 lasiainen
- 10.2 keskeinen silmänpohja
 - näköhermonpää
 - makula
 - verisuonisto

Kirjaaminen ja palaute

1. Dokumentointi

- 1.1 anamneesi ja tutkitut kohdat dokumentoidaan
- 1.2 löydökset ja epäilyt
- 1.3 johtopäätökset ja loppuarvio
- 1.4 suositukset ja jatkohoito
- 1.5 lausunnot

- erityistyölasilausunnon voi antaa ainoastaan Työterveyshuollon asiantuntijakoulutuksen suorittanut optometrismi tai optikko

2. Silmäläsimääräys

- tutkittavalle annetaan kirjallinen silmäläsimääräys
- silmäläsimääräystä voidaan tarkentaa kehys- ja linssivalinnan yhteydessä
- silmäläsimääräys on voimassa 6 kuukautta ellei perustellusta syystä toisin määrätä

3. Palaute tutkittavalle

- 3.1 havainnot ja johtopäätökset
- 3.2 tutkijan ja tutkimuksen rajoitukset
- 3.3 jatkotoimenpiteet (esim. ohjaus lääkäriin)
- 3.4 seuranta tutkimuksen tarve
- 3.5 seuraavan tutkimuksen ajankohta

HYVÄ PIILOLASISOVITUSKÄYTÄNTÖ

Piilolasiovituksen sisältö ja kulku määräytyvät tutkittavasta saatujen tietojen eli anamneesin perusteella. Piilolasiovituksessa tutkija selvittää piilolasien optisen, mekaanisen ja fysiologisen soveltuvuuden sekä piilolasien käytön turvallisuuden ottaen huomioon tutkittavan näkemisen tarpeet ja olosuhteet. Tutkimukset tehdään tarkoituksenmukaisin, yleisesti hyväksytyin välinein ja menetelmin.

Tutkijan tulee sovittaa piilolasit suositusten mukaisesti, tehdä piilolasimääräys sekä antaa asianmukainen ohjeistus piilolasien käyttäjälle. Piilolasiovituksen tehnyt ja/tai piilolasimääräyksen antanut vastaa siitä, että tutkittavan silmien terveydentilassa ei tutkimushetkellä ole estettä piilolasien käytölle.

Alla oleva sisältö kuvaa piilolasiovitukseen sisältyviä toimenpiteitä, jotka suoritetaan Hyvän näöntutkimuskäytännön lisäksi.

1. Piilolasiovitus / piilolasikontrolli

- 1.1 sarveiskalvon kaarevuuden ja halkaisijan mittaaminen
- 1.2 piilolasien istuvuuden ja käytön vaikutusten arviointi
- 1.3 piilolasien toimivuuden arviointi
- 1.4 päällerefraktio ja näöntarkkuus
- 1.5 käytön ja hoidon opetus – tutkittavalle kirjalliset ohjeet (ensisiovitus)

2. Jälkitarkastus

- 2.1 piilolasien käyttökokemukset
- 2.2 näöntarkkuus ja päällerefraktio
- 2.3 piilolasien istuvuuden ja kunnon arviointi
- 2.4 silmän etuosien mikroskopointi – piilolasien käytön vaikutusten arviointi
- 2.5 piilolasityypin, vaihtovälin, käyttöajan ja hoitomenetelmien arviointi

3. Piilolasimääräys

- tutkittavalle annetaan kirjallinen piilolasimääräys
- piilolasimääräyksen antaja määrittää käyttömuodon, linssien maksimikäyttöajan ja voimassaoloajan yksilöllisesti

Määritteet:

Piilolasiovitus: tehdään henkilölle, joka ei ole käyttänyt piilolaseja tai hän aloittaa käytön pitkän tauon jälkeen tai hänelle sovitetaan uusi linsityyppi. Tehdään myös henkilölle, joka on käyttänyt piilolaseja ilman asianmukaista sovitusta.

Piilolasikontrolli: tehdään henkilölle, joka jatkaa jo aiemmin sovitetulla piilolinssityypillä. Tutkimuksen tarkoituksena on varmistaa piilolasien turvallinen käyttö.

Jälkitarkastus: uuden, sovitettavan piilolinssityypin soveltuvuuden tarkastus tarkoituksenmukaisen käyttöajan jälkeen.